

Wyrok z dnia 17 czerwca 2008 r.

I UK 392/07

Sprawdzenie przez poborcę podatkowego stanu majątkowego dłużnika na podstawie tytułów wykonawczych i sporządzenie z tej czynności protokołu w obecności dłużnika stanowi „inną czynność zmierzającą do ściągnięcia należności”, o jakiej mowa w art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.).

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca), Sędziowie SN: Herbert Szurgacz, Jerzy Kwaśniewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 czerwca 2008 r. sprawy z odwołania Jacka T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O.W. z udziałem zainteresowanych Arkadiusza D., Ireneusza G. o zapłatę składek na ubezpieczenie społeczne, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 czerwca 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 28 maja 2004 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w O.W. stwierdził odpowiedzialność Jacka T., Arkadiusza D. i Ireneusza G. za niezapłacone przez spółkę cywilną „A.” w K. należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne pracowników za okres od stycznia 1993 r. do grudnia 1993 r. oraz naliczył odsetki za okres od daty wymagalności do daty wydania decyzji.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył Jacek T. wnosząc o zmianę orzeczenia i stwierdzenie braku podstaw do obciążenia wskazanymi w decyzji kwotami z uwagi na przedawnienie dochodzenia zapłaty składek.

Wyrokiem z dnia 5 maja 2006 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu oddalił powyższe odwołanie. Rozstrzygnięcie swoje Sąd

pierwszej instancji oparł na treści przepisu art. 35 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (obowiązującej do dnia 31 grudnia 1998 r.) oraz przepisu art. 24 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obowiązującej od dnia 1 stycznia 1999 r.). Sąd Okręgowy stwierdził, iż zastosowanie przepisów art. 35 ust. 3 powołanej ustawy nie mogło mieć miejsca z uwagi na czynność w miejscu zamieszkania dłużnika przed upływem 5-letniego okresu od daty wymagalności długu. Czynność polegająca na wyjawieniu majątku nadającego się do egzekucji była bowiem - zdaniem Sądu pierwszej instancji - jedną z czynności zmierzających do ściągnięcia należności i dłużnik o tej czynności wiedział, gdyż był obecny w lokalu, o czym świadczy podpis w protokole czynności. Powyższa okoliczność wywarła skutek w postaci wydłużenia okresu przedawnienia do 10 lat liczonych od terminu płatności należności z tytułu składek. Termin taki upłynąłby dopiero w lutym 2003 r. w odniesieniu do składki za styczeń 1993 r. Złożenie jednak wniosku o rozłożenie na raty zaległości pod koniec 1999 roku, a następnie wejście w życie z dniem 1 stycznia 2003 r. przepisu zawartego w art. 24 ust. 5a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 241, poz. 274) sprawiło, iż termin przedawnienia do dnia wydania decyzji nie upłynął. W tych warunkach odwołanie jako nieuzasadnione zdaniem Sądu Okręgowego podlegało oddaleniu.

Na skutek apelacji Jacka T. oraz Arkadiusza D. Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 26 czerwca 2007 r. stwierdził, że podlega ona oddaleniu. W ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżone orzeczenie było prawidłowe i nie naruszało dyspozycji powołanych przez Sąd Okręgowy przepisów art. 35 ust. 3 i 4 obowiązującej do dnia 31 grudnia 1998 r. ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz przepisu art. 24 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych - obowiązującej od dnia 1 stycznia 1999 r. Sąd drugiej instancji podzielił pogląd niższej instancji o niemożności zastosowania terminu przedawnienia wskazanego w ust. 3 z uwagi na brzmienie ust. 4, zgodnie z którym w przypadku odroczenia terminu płatności, rozłożenia spłaty należności na raty i każdej innej czynności zmierzającej do ściągnięcia należności dochodziło do przerwania biegu przedawnienia wskazanego w ust. 3. W ocenie Sądu drugiej in-

stancji, taką czynnością było sporządzenie w dniu 17 maja 1996 r. protokołu o stanie majątkowym Jacka T.

Od powyższego wyroku wniósł skargę kasacyjną Jacek T., zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 35 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.) w związku z art. 109 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) przez 1. błędną wykładnię art. 35 ust. 4 ustawy i przyjęcie, że wszczęcie egzekucji, co do niektórych zaległych składek i powiadomienie odwołującego się o prowadzeniu egzekucji, co do tych niektórych składek, powoduje przerwanie biegu przedawnienia wszystkich zaległych składek istniejących w chwili powiadomienia o czynnościach egzekucyjnych, łącznie ze składkami nieobjętymi egzekucją i powiadomieniem oraz 2. niezastosowanie w niniejszej sprawie art. 35 ust. 3 ustawy. Ponadto w skardze tej powołano naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 k.p.c., które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a polegało na błędnym ustaleniu, że „z protokołu o wyjawieniu majątku Jacka T. z dnia 17 maja 1996 r., zatwierdzonego w dniu 21 maja 1996 r. wynika, iż odwołujący został powiadomiony o czynności zmierzającej do ściągnięcia składek z tytułu ubezpieczenia za okres od stycznia 1993 r. do grudnia 1993 r. W sytuacji gdy z treści tego dokumentu nie wynika, aby dotyczył on tych konkretnych należności”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z ustaleniami, przyjętymi przez Sąd Apelacyjny, spółka cywilna „A.” w K. prowadziła działalność gospodarczą przez cały 1993 r. Działalność spółki ustała z końcem 1993 r. Wspólnikami w tej spółce aż do jej rozwiązania byli: odwołujący się Jacek T. oraz wezwani do sprawy Arkadiusz D. i Ireneusz G. W 1993 r. spółka nie regulowała należności na ubezpieczenie społeczne pracowników. Zaległości odnosiły się do całego roku. W związku z zaległościami ZUS wystawił tytuły wykonawcze obejmujące także należne składki za cały 1993 r., a następnie zwrócił się do [...] Urzędu Skarbowego w K. o podjęcie dalszych czynności mających na celu wyegzekwowanie od wspólników wynikających z tych tytułów niezapłaconych należności. W dniu 17 maja 1996 r. poborca skarbowy w związku z prowadzoną egzekucją na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych przez organ rentowy, sprawdził stan

majątkowy Jacka T. Przy powyższej czynności dłużnik był obecny. Po dokonaniu opisu przedmiotów dłużnik podpisał protokół. W wyniku tej czynności organ podatkowy postanowieniem z dnia 27 sierpnia 1996 r. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko Jackowi T. (pismo [...]). Z treści powyższego postanowienia wynikało, że egzekucja z majątku dłużnika dotyczyła należności za niezapłacone składki z tytułu ubezpieczeń społecznych za okres od 1991 r. do końca 1993 r., ponadto w treści tego pisma były wskazane sygnatury tytułów wykonawczych dotyczących należności składkowych za 1993 r. Z kolei uzasadnienie powyższego postanowienia stanowiło, że „zgodnie z załączonym protokołem o stanie majątkowym zobowiązany nie posiada ruchomości podlegających zajęciu”. W wyniku umorzenia egzekucji przez urząd skarbowy, organ rentowy w listopadzie 1999 r. wystawił nowy tytuł wykonawczy w niniejszej sprawie [...] obejmujący niezapłacone składki przez spółkę „A.”. Następnie w odpowiedzi na wniosek odwołującego się (dłużnika) o rozłożenie zaległości na raty, organ rentowy przychylił się do wniosku i do kwietnia 2003 r. realizowany był układ ratalny.

W tym stanie faktycznym należy uznać, że stanowisko Sądu Apelacyjnego jest zgodne z art. 35 ust. 4 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, który stanowił, że „bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik. Składek nie można jednak dochodzić, jeżeli od terminu ich płatności upłynęło 10 lat.”.

Zdaniem Sądu Najwyższego sporządzenie protokołu w dniu 17 maja 1996 r. mieści się w pojęciu „inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik”, choćby z tego powodu, że powyższy protokół stanowił podstawę dla organu podatkowego do umorzenia należności składkowych za 1993 r. postanowieniem z dnia 27 sierpnia 1996 r. Już z logiki kolejności zdarzeń wynika, że tego rodzaju działanie mieściło się w wyżej wskazanym pojęciu „inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik”, skoro po „nieudanej” egzekucji zakończonej umorzeniem postępowania egzekucyjnego organ rentowy wystawił nowy tytuł wykonawczy dotyczący tych samych należności składkowych. Należy też podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego, że w pojęciu „ściągnięcia należności” zawarty jest element przymusu. Zgodnie ze słownikowym znaczeniem „ściągnąć (z kogoś) podatki, należności, opłaty itp.” to „zmuszać kogoś do zapłacenia podatków, do uiszczenia należności, opłat itp.;

egzekwować". (M.Szymczak (red.) Słownik języka polskiego, t. III, PWN, Warszawa 1992, s. 440). Powyższe przesłanki spełnia z pewnością skierowanie do egzekucji tytułów wykonawczych obejmujących zaległości ubezpieczeniowe Jacka T. między innymi za wskazany okres od stycznia do maja 1993 roku. Zważyć ponadto należy, że w niniejszym stanie faktycznym także protokół o stanie majątkowym zobowiązanego Jacka T. z dnia 17 maja 1996 r. niewątpliwie stanowił czynność organu podatkowego zawierającą wyżej wskazany „element przymusu”.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====